

GASPAR JAÉN I URBAN

L'enderroc de la casa del comte de Torrellano

L'enderroc de la casa del comte de Torrellano ens ha deixat estupefactes i pensarosos. Ha desaparegut la penúltima casa pairal d'Elx. Tots els edificis nobles antics han estat destruïts, mutilats o negats pel capitalisme local que ha fet del territori urbà un lloc privilegiat d'actuació. Sembla mentida que es pugui encara derrocar amb el vistiplau oficial una casa del segle XVIII i l'espai públic que la travessava, un bonic racó d'Elx que gaudia d'una protecció integral. Hi ha qui va veure amb un nus a la gola com els camions s'emportaven bigues de fusta, pedres treballades, dovelles, ferros forjats, teules i ceràmiques del segle divuit, comprovant amb pànic com ens destrueixen la mirada. Els que no tenen escrúpols van desfent la ciutat i ens encomanen la seua misèria i la seua ceguesa.

La casa del comte de Torrellano es trobava inclosa en el catàleg que redactà l'Ajuntament el 1980. I allí seguia després dels avatars (mutilacions, reduccions i desbarataments) que aquest catàleg ha patit. Tot i això, el Pla especial de protecció diu encara que s'ha de mantenir el volum que dona sobre la plaça de Baix. De cap manera, doncs, es podia fer el que s'ha fet. Vivim un moment en què tota crítica està proscriu, segrestada pels partits polítics. I els que opinen són tractats com a delinqüents. Els governants demanen al seu voltant adhesions i solidaritats. I degraden els que els sembla desafectes al règim de por i silenci que imposen. La cosa faria riure si no fora patètica: demòcrates actuant com a dictadors sense cap opinió contrària. Com s'aconsegueixen en aquest context informes tècnics i polítics favorables? Doncs, gràcies a la impunitat amb què es mouen els que transformen la ciutat en diners, gràcies a la insensibilitat amb què els governants toquen els afers ciutadans (on només un vernís epidèrmic tapa les grans operacions monetàries), gràcies a la publicitat amb què ens renten el cervell. Diuen que ara es pot opi-

nar sense anar a la presó, però qui ens oirà en el guirigall informàtic-televisiu-propagandístic que regna? No ens passarà com a Casandra, condemnada a què ningú no crega les seues prediccions? Amb tot, intentem-ho.

A Elx i a l'estat el capital es troba com en els seus millors moments dels anys seixanta. Per què aprofiten els milers de pàgines que uns quants hem escrit del 1975 ençà o un catàleg d'edificis o un pla de protecció? Doncs per a res. O, pitjor encara, per tenir una coartada que

“Com altres edificis d'Elx, l'enderroc d'aquesta casa ens fa més pobres i més insensibles. Ens fa més falsa la vida i la quotidianitat”

permeta seguir la destrucció impune, legal i democràtica de la ciutat. Els que estimem la ciutat, al llarg dels anys vuitanta vam pensar que es podria preservar alguna cosa de la memòria material, que la desfeta podria aturar-se davant alguns llocs emblemàtics. Però ara veiem que des de fa una dècada, el capital ha reaccionat, s'ha abrivat i la necessitat que té de convertir-ho tot en diners s'ha fet universal amb la globalització capitalista.

I només allò que es pot transformar en diners interessa al capital. Ara mateix està convertint en diners la casa del comte de Torrellano (aquesta patètica

façana exempta, com una ferida oberta), amb més plantes, més luxe, més prestigi cultural. Com altres edificis d'Elx, l'enderroc d'aquesta casa ens fa més pobres i més insensibles, ens fa més falsa la vida i la quotidianitat, ens apropa a la mort. Però que ningú no s'enganye. Tot és la mateixa cosa: l'arrancament de palmeres del parc fet d'amagatotis, en vacances, per al funest aparcament del centre històric, l'augment d'edificabilitat del darrer pla general, l'escandalosa reconversió de jardins en zones edificables, la venda de terreny públic amb fosques permutes, els maleïts aparcaments en el subsòl de l'espai públic, la urbanització de les salines, les obres inútils i prescindibles. Tot significa el mateix: la conversió en diners de la ciutat. Diuen que ens porten el futur a casa i el futur és la mort.

Diguem adéu amb ràbia i pena a un tros significatiu de la memòria d'Elx i dels nostres records profitosos, a una casa i a un espai públic útils i bonics. Hem tingut la mala sort de caure en aquest poble ric i coent, entre poderosos il·lustrats i opulents d'un mal gust antològic. Ells són els que manen de debò en la construcció de la ciutat. I per coronar-ho, a Elx un govern socialista fa una política urbana reaccionària d'allò més. Des d'Elx es palpa com els que manen, siguen del signe que siguen, segons i com, són i fan el mateix.

L'alcalde d'Elx deia fa uns dies que aquí vivim en el paradís. Un paradís per a qui? Els que negocien amb les persones i amb la ciutat, potser sí que es troben en un paradís. Però per a la gent que no pot ni caminar per la ciutat, entre obres inútils i automòbils, i que repeteix que això no és vida, més que un paradís Elx és un infern. Perquè això cada dia és menys una ciutat i més un espai dominat pels que tot ho transformen en diners. L'enderroc de la casa del comte de Torrellano n'és un exemple meridiana.

Arquitecte i escriptor